

INFORMATYKA I: INSTRUKCJA 6

1 Współpraca z plikami

Praktyczny program (szczególnie inżynierski) bardzo często musi współpracować z plikami. Czasem, przy obliczeniach trwających wiele godzin lub dni wręcz zależy nam na tym, by program działał samodzielnie bez potrzeby interakcji ze strony użytkownika. Wróćmy jednak do plików. Najczęściej chodzi o możliwość wczytania danych wejściowych z jednego (bądź wielu) plików, przeprowadzenie obliczeń wewnątrz programu i zapisanie wyników do innego pliku (bądź wielu plików).

W języku C komunikacja z plikami prowadzona jest niemalże identycznie, jak czytanie danych z klawiatury i wydruk na ekran, co realizowaliśmy za pomocą znanych już funkcji `scanf` oraz `printf`. Musimy jednak najpierw określić, jaki plik chcemy utworzyć bądź otworzyć i w jakim celu go tworzymy/otwieramy. Ponadto, analogiem instrukcji `printf` do zapisu do plików jest instrukcja `fprintf`, zaś funkcja `scanf` jest zastąpiona przez funkcję `fscanf`. Przyjrzyjmy się przykładowemu kodowi źródłowemu.

```
FILE *f; // deklarujemy zmienną typu FILE o nazwie f
        // tak naprawdę to wskaźnik (o tym jednak w później)

f = fopen("plik.txt", "w"); // otwieramy plik o nazwie plik.txt
                           // z zamiarem zapisu ("w") i przypi-
                           // sujemy go do zmiennej o nazwie f

fprintf(f, "Zapisujemy własnie ten tekst do pliku\n");

fclose(f); // zamykamy plik
```

Warto zwrócić uwagę na trzy kwestie. Po pierwsze, w funkcji `fprintf` (to samo dotyczy funkcji `fscanf` jako pierwszy argument trzeba podać *strumień* - de facto nazwę zmiennej typu `FILE`, z którym zachodzi komunikacja (zapis lub odczyt). Dlatego tu podajemy `f`, bo tak właśnie nazwaliśmy naszą zmienną. Druga uwaga: Powyższy zapis można nieco skompresować (połączyć deklarację zmiennej typu `FILE` z otwarciem pliku). Ponadto, istotne jest, by sprawdzić, czy plik udało się otworzyć. W przeciwnym razie jakiegokolwiek operacje nie miałyby sensu lub skończyły się błędem naszego programu. Zmodyfikujemy więc nasze instrukcje. Teraz wyglądają tak:

```
FILE *f = fopen("plik.txt", "w")

if(f == NULL)
{
    printf("Bład otwarcia pliku\n");
    exit(-1); // zakonczenie programu
}

// Tu wykonujemy operacje na pliku (w naszym przypadku zapis)
// Gdy plik juz nie bedzie wiecej potrzebny w naszym programie,
// koniecznie go zamykamy!

fclose(f);

Pliki można otworzyć nie tylko w trybie zapisu (ang. write) w (który zawsze czyści plik i wypełnia go od nowa), ale również w trybie dopisywania do pliku (ang. append) a lub czytania z pliku (ang. read) r. Można również wybrać, czy tworzony/czytany plik ma być obsługiwany w trybie tekstowym czy binarnym. Służą do tego odpowiednio sekwencje t i b. Przykładowe instrukcje zaprezentowano poniżej. Zauważmy też, że można otworzyć w tym samym czasie kilka plików.

void main()
{
    int a = 3;

    FILE *f = fopen("plik1.txt", "wt"); // Zapis w trybie tekstowym
    FILE *g = fopen("plik2.dat", "wb"); // Zapis w trybie binarnym
    FILE *InnyPlik = fopen("Dane.txt", "r"); // Czytanie z pliku

    if((f == NULL) || (g == NULL) || (InnyPlik == NULL))
    {
        printf("Nie udalo sie otwarcie choc jednego z plikow\n");
        exit(-1);
    }

    fprintf(f, "Zapisujemy wartosc a do plik1.txt, a = %d\n", a);
    fprintf(g, "Binarnie zapisujemy ten tekst do plik2.dat\n");
    fscanf(InnyPlik, "%d", &a); // Wczytujemy z pliku Dane.txt
    // liczbe calkowita i przypisujemy jej wartosc do zmiennej a
```



```
// Tu mozemy wykonac jeszcze inne operacje na otwartych plikach

fclose(f);
fclose(g);
fclose(InnyPlik);
}
```

W powyższym przykładzie zaprezentowaliśmy jednocześnie użycie funkcji `fscanf`, która działa analogicznie do dobrze już znanej funkcji `scanf`.

Uwaga

Wszystkie funkcje związane z obsługą plików znajdują się w bibliotece `stdlib.h`. W związku z tym do pliku programu należy dołączyć instrukcję preprocesora załączającą tę bibliotekę: `#include <stdlib.h>`

Ćwiczenia

W praktyce inżynierskiej pliki często zawierają dane pochodzące z eksperymentu lub symulacji. Plik `przebieg.txt` zawiera fragment przebiegu czasowego wartości trzech składowych prędkości (u , v , w) pochodzących z symulacji przepływu powietrza przez dużą turbinę wiatrową. Chwilowe wartości tych składowych zostały zebrane z punktu znajdującego się tuż za turbiną. Napisz program, który:

- Otworzy plik.
- Wczyta dane z pliku do trzech tablic u , v , w zadeklarowanych statycznie (każda o rozmiarze 2000 - za tydzień będzie o lepszej metodzie deklaracji dużych tablic). Czytanie zrealizuj z użyciem pętli `for`. Obejrzyj plik, aby przyjrzeć się, w jaki sposób ułożone są dane (każda z kolumn odpowiada jednej ze składowych prędkości (u , v , w); kolejne wiersze odpowiadają kolejnym krokom czasowym).
- Po wczytaniu wszystkich wartości do tablic obliczy średnią każdej ze składowych. Średnia wyrażona jest wzorem:

$$\bar{u} = \frac{\sum_{i=1}^n u_i}{n} \quad (1)$$

- Obliczy odchylenie standardowe dla każdej ze składowych. Odchylenie standardowe dane jest wzorem:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (u_i - \bar{u})^2}{n - 1}} \quad (2)$$

- Zapisze do innego pliku raport z obliczeń, w którym poda wszystkie obliczone wielkości oraz wydrukuje to samo na ekran.
- Wczytaj też plik `przebieg.txt` do arkusza kalkulacyjnego i utwórz wykres obrazujący te przebiegi. Oceń krytycznie wyniki uzyskane swoim programem na podstawie obserwacji wykresu. Czy średnie i odchylenia standardowe mają wiarygodne wartości?

Wskazówka

Zauważ, że każda suma daje się łatwo policzyć z użyciem pętli `for` w następujący sposób:

```
double suma = 0;

for(int i = 0; i<n; i++)
{
    suma += a[i];
}
```

To tylko wskazówka. Oczywiście musisz zmodyfikować powyższy kod tak, aby liczył sumy z powyższych wzorów.

2 Ważne: Dalej o funkcjach

Wiemy, że funkcje mogą przyjmować argumenty. Dowiedzieliśmy się też, że funkcje mogą zwracać wartości. Zmodyfikuj swój kod tak, aby odpowiednie bloki instrukcji były realizowane w funkcjach `Srednia` i `OdchylenieStandardowe`. Powinny mieć takie nagłówki:

```
double Srednia(double *tablica, int n);
double OdchStd(double *tablica, double WartoscSrednia, int n);
```

Następnie zmodyfikuj kod funkcji `main` tak, aby część dotycząca obliczeń dała się zwięźle zapisać w poniższej postaci:

```
void main()
{
    (...) // Deklaracje i kod wczytujący dane

    um = Srednia(u, n);
    vm = Srednia(v, n);
    wm = Srednia(w, n);

    u_std = OdchStd(u, um, n);
    v_std = OdchStd(v, vm, n);
    w_std = OdchStd(w, wm, n);

    (...) // Dalsza czesc programu zajmujaca sie raportowaniem wynikow
}
```

*Dla dociekliwych

Obliczenia na komputerze prowadzone są ze skończoną dokładnością. Zmodyfikuj swój kod tak, aby bieżąca wartość średniej była liczona „w locie” - w trakcie czytania danych z pliku (naturalnie będzie to średnia wartość przeczytanych dotąd elementów). Wystarczy, że zrobisz to dla jednej składowej prędkości (np. u). Możesz tę średnią też na bieżąco podczas czytania danych drukować na ekran. Na końcu porównaj wartość średniej uzyskanej w ten sposób z wartością policzoną *a posteriori* w poprzednim poleceniu.

Pseudokod algorytmu znajdziesz poniżej. Zapisz go w sposób zrozumiały dla komputera, w języku C.

```
biezaca_srednia = 0

Petla po i od 1 do n (czytajaca dane)
{
    PrzeczytajNowyElementZPlikuIWpiszGoDoTablicy

    biezaca_srednia = (biezaca_srednia*(i-1) + u[i])/i
}

// Po zakonczeniu petli biezaca_srednia to srednia z calego zbioru
```

Zastanów się, dlaczego taki algorytm liczenia średniej w sensie matematycznym prowadzi do tak samo zdefiniowanej średniej. Jeśli trudno ci go zrozumieć, wymyśl sobie zbiór czteroelementowy i wykonaj go krok po kroku na kartce.

Pytanie

Czy obie średnie (policzone na komputerze dwoma sposobami) mają tę samą wartość? Czy coś się zmieni, gdy weźmiesz inną składową prędkości?